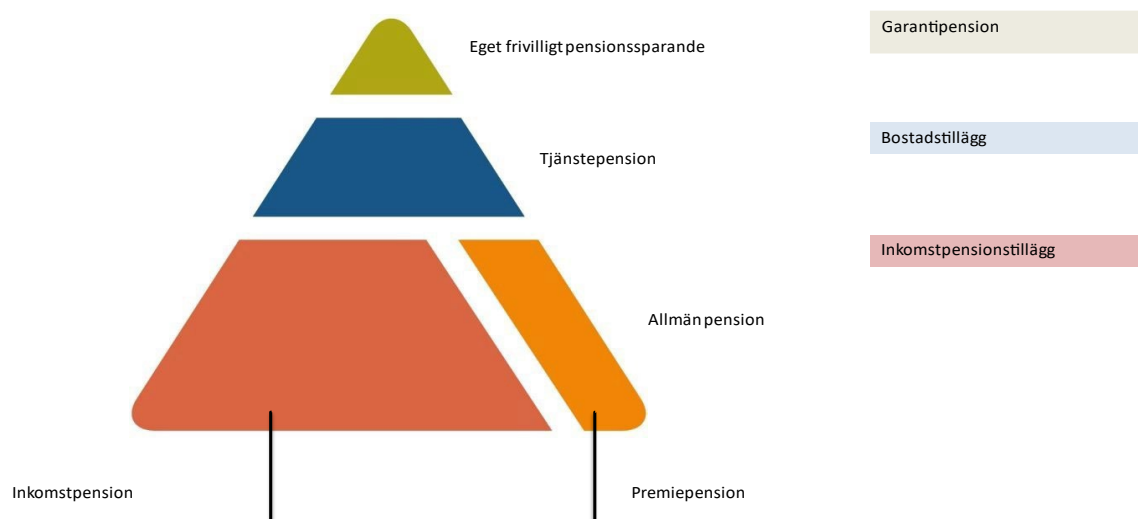

Pension född – 87 eller tidigare

Framtida pension – flera olika pensionsdelar

Slutrapport

2024-08-14

Sammanfattning

Den allmänna pensionen är helt avgörande för den totala pensionens nivå. Historiskt sett har de flesta tjänstepensionsavtal haft som grund att den allmänna pensionen är 60 – 70 % av slutlönen livslångt från 65 års ålder. Efter de förändring som skett succesivt kommer inte den allmänna pensionen bli 60 % av slutlönen, utan för stora grupper snarare enbart 40 – 50 %. Skälet till detta är framförallt regler som införts för att möta den ökade medellivslängden samt att pensionsavgiften i praktiken endast är 17,21 % istället för beslutade 18,5 %.

Tjänstepensionen är tänkt som en komplettering till den allmänna pensionen och från början tänkt att tillsammans med allmän pension ge individen en total pension om 70 – 80 % av slutlön. Tjänstepensionen skulle därvid ge minst 10 % livslångt från pensionsdagen.

Yrkesofficerarnas totala pension efter 65 år kommer succesivt nedgå. Orsaken till detta är delningstalet i det allmänna pensionssystemet och de konsekvenser som beskrivs i rapporten. För att nå en pensionsnivå på cirka 70 % behöver födda – 87 eller tidigare arbeta till minst 67 år.

PA 16 avdelning 2 behöver en handpåläggning i några delar. Födda -84, 85, 86 och -87 kommer få problem med sin försörjning när de blir 65 år. Utifrån nuvarande prognoser kommer de inte kunna ta ut sin allmänna pension förrän de fyller 66 år och har därmed ett år (65 – 66 år) som de i mångt och mycket kommer bli utan tillräcklig pension att leva på.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Nuvarande pensionsvillkor för yrkesofficerare	4
1.1. Historik pensionsnivå	4
1.2. Total pension	4
1.3. Allmän pension	5
1.4. Tjänstepension PA16	6
1.4.1. PA16 Avd 2 Ålderspension.....	7
1.4.2. PA 16 extra avsättning genom enskild överenskommelse.....	12
1.4.3. PA16 sjukpension.....	12
1.4.4. PA16 efterlevandepension	13
1.4.5. PA 16 återbetalningsskydd för premiebestämda pensionsförsäkringar	14
2. Det allmänna pensionssystemets påverkan på PA 16	14
2.1. Nuläge	14
2.1.1. Yrkesofficerare.....	15
2.1.2. Yrkesofficerare flygförare	16
2.1.3. GSS	16
2.1.4. Stabilitet i nuvarande allmänna pensionssystemet	16
2.1.5. Riktålder.....	16
3. Pensionsvillkoren för yrkesofficerare i framtiden vid oförändrat PA 16	18
3.1. Födda -87 eller tidigare	18
3.2. Slutsatser – konsekvenser för yrkesofficerare	19
Bilaga total pension utifrån aktuella villkor	20

1. Nuvarande pensionsvillkor för yrkesofficerare

1.1. Historik pensionsnivå

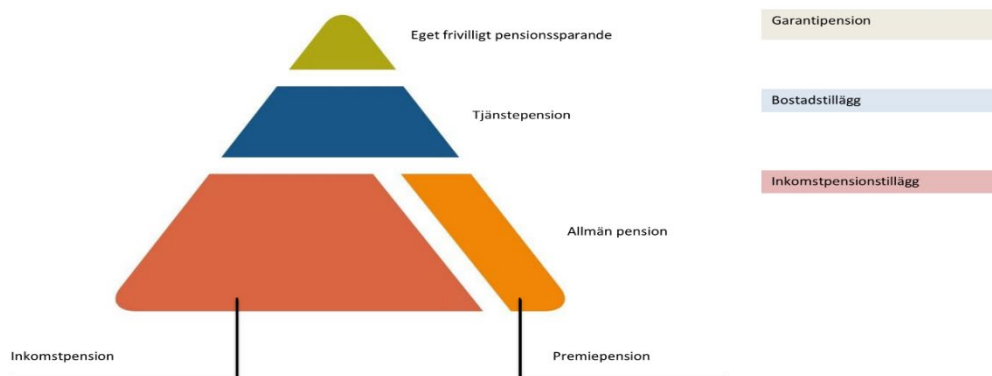
I avgifts- eller även kallade premiebestämda pensionssystem är det den pensionspremie som betalas löpande som står i förgrunden, inte nivån på den slutliga pensionen. Pensionen blir vad den blir så att säga, givet förutsättningarna i det enskilda fallet. Det ges inget löfte om en viss pensionsnivå. I det äldre ATP-systemet inom den allmänna pensionen och i tidigare tjänstepensionsavtal var det i stället pensionsnivån i förhållande till ett genomsnitt av de bästa förvärvsåren eller de sista årslönerna som stod i fokus. I de äldre systemen skulle den allmänna pensionen ge cirka 60 % + 10 % (ATP/folkpension) och tjänstepensionen skulle komplettera med ytterligare cirka 10 %, alltså sammanlagt cirka 80 %. Det nyssnämnda gällde enbart upp till det så kallade taket i den allmänna pensionen, dvs. den högsta inkomstnivån som det allmänna systemet ”skyddade”, som numera är 7,5 inkomstbasbelopp per år, omräknat cirka 44 000 kronor per månad år 2022.

För eventuella inkomstdelar över detta tak kompletterade tjänstepensionen med en tjänstepension på 65 % av den del av inkomsten som översteg taket. När de avgifts- eller premiebestämda tjänstepensionerna dök upp på svensk arbetsmarknad kom nivån på de löpande pensionspremierna ganska snart att sättas till 4,5 % av lönen upp till taket och 30 % på eventuell lönedel över samma tak. Tanken var att tjänstepensionsnivåerna därigenom skulle bli ungefär desamma som i de äldre och delvis fortfarande gällande förmånsbestämda pensionslösningarna. Vid förhandlingarna som föregick de statliga tjänstepensionsavtalen PA 03 och PA 16 kom förhandlingsresultaten i praktiken att styras av premienivåerna för privatanställda arbetare och tjänstemän, inte av bedömningar av framtida faktiska pensionsutfall för de statsanställda.

1.2. Total pension

Yrkesofficeren omfattas i grunden av samma pensionsvillkor som övriga svenska medborgare och statsanställda tjänstemän. Yrkesofficerens pension utgår därför, som för övriga medborgare, från den lagstadgade allmänna pensionen. Denna kompletteras sedan med sådan kollektivavtalad tjänstepension som parterna på det statliga avtalsområdet enats om efter förhandling – för närvarande pensionsavtal PA16. Sammantaget beskrivs och visualiseras den framtida pensionen i form av en pensionspyramid.

Framtida pension – flera olika pensionsdelar

Den framtida pensionen kommer utgöras av flera olika pensionsdelar, vilka ensamma eller tillsammans är tänkta att utgöra försörjningsgrund för yrkesofficeren efter dennes avslutade yrkesverksamhet.

1.3. Allmän pension

Den lagstadgade allmänna pensionen utgör för yrkesofficeren, precis som för övriga medborgare, grundplattan för pension. Den allmänna pensionen är skattefinansierad (delas mellan individ och arbetsgivare) men i huvudsak frikopplad från statsbudgeten och bygger på ”livsinkomstprincipen” – dvs individens samlade livsinkomst ska ligga till grund för storleken på var och ens framtida allmänna pension.

Den allmänna pensionen består av två huvuddelar, inkomstpension och premiepension. Totalt avsätts till den allmänna pensionen 18,5% (16% till inkomstpension och 2,5% till premiepension) av individens årliga pensionsgrundande inkomst upp till ett tak vid motsvarande 7,5 inkomstbasbelopp (ibb). Då individens egen pensionsavgift inte inräknas i den pensionsgrundande inkomsten, blir det faktiska intjänandetaket för allmän pension vid en årsinkomst motsvarande 8,07 ibb. Omvänt kan sägas att den faktiska avsättningen till allmän pension därmed endas är 17,21% av den beskattningsbara inkomsten.

Inkomstbasbeloppet fastställs för varje kalenderår, där förändringen av beloppet är tänkt att ge även pensionen en viss följsamhet med reallöneutvecklingen i samhället. För år 2022 är inkomstbasbeloppet fastställt till 71.000 kr, vilket bl. a innebär att taket för intjänande blir vid en årsinkomst på 572.970 kr (71.000 x 8,07).

Intjänandet till allmän pension sker från ”individens första inbetalda skattekrone” och sedan så länge individen är yrkesverksam och därigenom betalar skatt. Intjänandet sker utifrån i huvudsak lön, men även andra ersättningar så som a-kassa, sjukpenning och föräldrapenning mm är pensionsgrundande. Även studiemedel är pensionsgrundande och den som tjänstgör utifrån pliktjänstgöring får också ett intjänande till sin allmänna pension.

Storleken på den framtida allmänna pensionen kommer i huvudsak bero på individens ”livsinkomst” (pensionskapitalet) dividerat med ett så kallat delningstal.

I avgifts- eller premiebestämda pensionssystem, som till exempel den allmänna pensionen och huvuddelen av den statliga tjänstepensionen, sparar den statsanställda löpande under de yrkesaktiva åren ungefär som på ett bankkonto (fiktivt=inkomstpensionen eller reellt=premiepension/tjänstepensionen). Saldot på ”kontot” eller ”kontona” vid pensioneringstidpunkten divideras sedan med ett så kallat delningstal, vilket exempelvis innebär att ju högre delningstal desto lägre pension och så vidare. Delningstalet/-en styrs i huvudsak av prognoser om förväntad livslängd på kollektiv nivå, men även andra faktorer påverkar delningstalet, såsom ränteantaganden med mera. Delningstalet/-en är alltid lägre än den förväntade återstående genomsnittliga livslängden. Den förväntade ökande genomsnittliga livslängden kan illustreras av följande tabell.

<i>Delningstal allmän pension, prognos (2022) (speglar den ökande medellivslängden)</i>							
	<i>Årsklass</i>						
	<i>1945</i>	<i>1965</i>	<i>1970</i>	<i>1975</i>	<i>1980</i>	<i>1985</i>	<i>1990</i>
<i>Från 65 år</i>	<i>16,22</i>	<i>17,80</i>	<i>18,16</i>	<i>18,51</i>	<i>18,85</i>	<i>19,17</i>	<i>19,49</i>
<i>Ökning i förhållande till födda 1965, %</i>	<i>-</i>	<i>0</i>	<i>2,02</i>	<i>3,99</i>	<i>5,90</i>	<i>7,70</i>	<i>9,49</i>
<i>Ökning i förhållande till födda 1945, %</i>	<i>-</i>	<i>9,74</i>	<i>11,96</i>	<i>14,12</i>	<i>16,21</i>	<i>18,19</i>	<i>20,16</i>

Låg livsinkomst i kombination med ett tidigt uttag (som då ger bedömt längre utbetalningstid innan individen avlider – och därmed ett högre delningstal) av allmän pension kommer därför innebära en lägre månatlig pension än för den som haft en högre livsinkomst och/eller påbörjar pensionsuttaget senare i livet (innebärande bedömt kortare utbetalningstid innan individen avlider – och därmed också ett lägre delningstal).

För dem med låg allmän pension finns även en grundtrygghet utanför det egentliga pensionssystemet genom socialförsäkringslagstiftningen. Exempel på detta är bl. a. garantipension, bostadstillägg samt genom politiskt beslut från hösten 2021 i vissa fall inkomstpensionstillägg.

1.4. Tjänstepension PA16

På det statliga avtalsområdet har parterna tecknat kollektivavtal om tjänstepension (PA16) för statligt anställda. Avtalet gäller från 2016-01-01 och ersatte då det tidigare statliga tjänstepensionsavtalet PA03.

PA16 består av två olika avdelningar, avdelning 1 och avdelning 2. Det är i grunden statstjänstemannens/yrkesofficerens/gruppbefällets-soldatens-sjömannens (GSS) födelseår som avgör om denne omfattas av avdelning 1 eller 2. Den som är född – 87 eller tidigare tillhör avdelning 2. En reservofficer (RO) i dennes tillsvidareanställning (RO1) – och tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldat/sjöman (GSS/T) – omfattas dock av avdelning 1 oaktat födelseår.

De två avdelningarna skiljer sig åt på flera sätt, exempelvis hur intjänande till tjänstepension går till och om det finns en på förhand uttryckt ordinarie pensionsålder eller inte, exempelvis 61 år för yrkesofficer tillhörandes avdelning 2.

Det finns vissa möjligheter att byta tillhörighet från avdelning 2 till avdelning 1 genom en så kallad enskild överenskommelse mellan individ och arbetsgivare. Det är dock inte möjligt att byta från avdelning 1 till 2. Att byta från avdelning 2 till 1 kan i vissa fall vara mer förmånligt för individen utifrån exempelvis hur många anställningsår i staten denne kommer hinna få ihop, då vissa delar av tjänstepensionen enligt avdelning 2 kräver minst 30 års intjänandetid för full pension.

Utöver individens egna tjänstepension (egenpension) finns i PA16 även sjukpension och efterlevandepension, vilka är desamma oaktat om individen i grunden tillhör avdelning 1 eller

avdelning 2. Sjukpension är ett komplement till sjukersättning (tidigare kallat förtidspension) för den som förlorar sin arbetsförmåga innan pensionsålder och möjlighet att kunna gå i ålderspension – och efterlevandepension är ett stöd för efterlevande make/maka, i vissa fall sambo, och barn i händelse av att den yrkesverksamme statsanställda tjänstemannen eller pensionären avlider.

1.4.1. PA16 Avd 2 Ålderspension

PA16 avdelning 2 – som har sitt ursprung i det tidigare avtalet PA03 – är i grunden också ett premiebaserat (avgiftsbaserat) pensionssystem, men med kompletterande delar utifrån så kallad förmånsbestämd pension. I avdelning 2 finns en definierad och fastställd ordinarie pensionsålder, generellt 65 år för statsanställd (även GSS/K) och 61 år för yrkesofficer. För yrkesofficer som dessutom är flygförare finns möjlighet att under vissa förutsättningar kunna gå i pension redan från 55 års ålder. Att definierade pensionsåldrar finns innebär dock inte någon skyldighet att lämna anställningen för pension vid uppnådd pensionsålder. Den som önskar har rätt att stanna kvar i anställningen ända fram till den så kallade LAS-åldern. Någon tjänstepensionsdel från avdelning 2 kan inte tas ut med mindre än att arbetstagaren avslutat den statliga anställning som grundat tjänstepensionen.

Premiebaserad tjänstepension i avdelning 2 utgörs av Individuell ålderspension (IÅP) där förvaltningen är valbar, samt KÅPAN tjänste där förvaltningen är obligatorisk. Många yrkesofficerare omfattas därutöver också av KÅPAN extra där förvaltningen är obligatorisk. Premierna för dessa pensionsförsäkringar betalar arbetsgivaren in löpande under individens anställning. Alla dessa tre försäkringsdelar kan var för sig kompletteras med ett så kallat återbetalningsskydd (se mer under 1.4.5).

Ett fortsatt intjänande (tillgodoräknande av premie) till IÅP och KÅPAN tjänste sker även under tid då sjukpension (se 1.4.3) utbetalas efter det att anställningen upphört.

Förmånsbestämd pension innebär att nivån (storleken) på pensionen som utbetalas utgår ifrån en så kallad slutlön. I ett sådant system är således själva livsinkomsten av underordnad betydelse – det är istället lönen under sista tiden före det att pensionsåldern enligt avtal uppnås som kommer avgöra pensionens storlek. För att få en full förmånsbestämd pension kommer det även behövas att ett visst antal ”intjänade” pensionsgrundande anställningsår kan tillgodoräknas.

I avdelning 2 utgörs slutlönen av medelvärdet av lön och pensionsgrundande lönetillägg för de fem åren som föregår året man uppnår sin pensionsålder, dvs för yrkesofficeren med 61 års pensionsålder beräknas slutlönen som medelvärdet av lön och tillägg för levnadsåren 56 – 60. För att få full förmånsbaserad pension krävs enligt PA16 avdelning 2 minst 360 pensionsgrundande tjänstemånader räknat från 28 års ålder. I vissa fall kan dock de yrkesofficerare som var anställda vid övergången till PA03 första januari 2003 även få tillgodoräkna pensionsgrundande tjänstetid redan från 20 års ålder utifrån övergångsregler från pensionsavtal PA/SPR-74 som gällde innan avtalet PA03.

Förmånsbestämd tjänstepension i avdelning 2 utbetalas från 65 års ålder för eventuella slutlönedelar som ligger över brytpunkten 7,5 inkomstbasbelopp (lönedelar över 532.500kr, vilket motsv. 44.375kr/mån för år 2022). Utifrån övergångsregler som tagits med från tidigare avtal PA03 kan viss förmånsbestämd pension utgå till vissa åldersklasser (född -74 eller tidigare) för lönedelar även under 7,5 inkomstbasbelopp.

Möjligheten för yrkesofficeren att kunna gå i pension vid 61 års ålder hanteras också genom en förmånsbestämd pensionslösning. Denna särskilda pensionslösning är temporär och gäller bara fram till 65 års ålder – och ger under denna tid ca 70% av slutlönen i pension. Yrkesofficer som

är flygförare kan gå med motsvarande pension (ca 70% av slutlön) fram till 65 års ålder när denne uppnått 25 flygtjänstår, dock tidigast från 55 års ålder.

Premiebaserad pension – IÅP

IÅP är en pensionsförsäkring där individen själv väljer sin pensionsförvaltare utifrån ett antal valbara alternativ som godkänts och anslutits som möjliga förvaltare för statlig tjänstepension enligt IÅP. Det är SPV som är valcentral och administrerar de statligt anställdas val och omval för IÅP. För den som inte gjort ett eget aktivt val förvaltas IÅP hos KÅPAN Pensioner.

För IÅP inbetalas – från anställningen början, dock tidigast 23 års ålder, till som längst uppnådd ordinarie pensionsålder (61 år för yrkesofficer och 65 år för GSS/K) – en månatlig premie om 2,5% av den utbetalda lönen (fast lön och pensionsgrundande lönetillägg). Vid uppnådd ordinarie pensionsålder 61 år erhåller yrkesofficern därutöver en extra engångsinsättning till IÅP som motsvarar 6,9% av utbetald lön för kalenderåret före han/hon fyllde 61 år.

IÅP är normalt tänkt att tas ut från 65 års ålder, men det är möjligt att påbörja uttag redan från utgången av den månad yrkesofficern fyller 61 år. Vid uttag av IÅP sker detta normalt utifrån en utbetalningsplan som fördelar pensionsförsäkringens kapital för livslång utbetalning, grundat på ett livslängdsantagande (bedömd utbetalningstid utifrån medellivslängd hos pensionsspararna). Som alternativ kan individen istället välja att få pensionskapitalet utbetalat under en begränsad tid, vilket då innebär ett högre månadsbelopp i pension än vid livslång utbetalning – men under en begränsad tid – och därefter ingenting. Kortaste utbetalningstid för IÅP är 10 år.

Premiebaserad pension – KÅPAN tjänste

KÅPAN tjänste är obligatorisk och inget individuellt val av förvaltare kan göras, utan pensionsförsäkringens finns hos och administreras av KÅPAN Pensioner. Pensionspremier till KÅPAN tjänste inbetalas – från anställningen början, dock tidigast 23 års ålder, till som längst uppnådd ordinarie pensionsålder (61 år för yrkesofficer och 65 år för GSS/K) – en månatlig premie om 2% av den utbetalda lönen (fast lön och pensionsgrundande lönetillägg).

Även KÅPAN tjänste tas normalt ut från 65 års ålder, men kan också tas ut redan från 61 års ålder. Grunden är en livslång utbetalningsplan utgående från ett livslängdsantagande. För den som så önskar kan istället en tidsbegränsad utbetalningsperiod väljas, med som kortast fem års utbetalningstid för inestående pensionskapital.

Extra premier

Det är möjligt att avsätta extra premier till tjänstepension enligt avdelning 2. Detta kan ske utifrån kollektivavtal eller så kallad enskild överenskommelse. Eventuella extra premier genom kollektivavtal placeras i KÅPAN extra (se nedan), medan extra premier genom enskild överenskommelse mellan medarbetare och arbetsgivare placeras i den valbara delen IÅP (se mer under 1.4.2 nedan angående enskild överenskommelse om extra avsättning till pension).

Premiebaserad pension – KÅPAN extra

PA16 avdelning 2 medger att parterna genom kollektivavtal kan enas om extra premieavsättning till den kompletterande ålderspensionen. Sådan extra premie (KÅPAN extra) förvaltas hos KÅPAN pensioner och ingen annan förvaltare kan väljas. Den kollektivavtalade pensionsåldershöjningen från 60 – 61 år som gjordes för yrkesofficerare 2008-01-01 i dåvarande avtal PA03 ger berörda yrkesofficerare en extra premieavsättning till KÅPAN extra.

Premieavsättningen för pensionsåldershöjningen gäller enbart dem som vid den tiden de facto drabbades av en höjning inom ramen för deras då pågående yrkesofficersanställning. De som anställdes som yrkesofficer 2008-01-01 eller därefter har ingått sin anställning med 61 års pensionsålder och får därför ingen kompensation genom avsättning till KÅPAN extra.

Avsättningen till KÅPAN extra är differentierad utifrån berörda individers födelseår, där äldre får en högre procentuell premieinsättning än vad yngre får. Premien – som utgår från utbetald lön (fast lön och pensionsgrundande lönetillägg) – betalas in månatligen från januari 2008 och så länge anställningen består, dock som längst till kalendermånaden innan berörd yrkesofficer fyller 61 år.

Födelseår	procentsats	Födelseår	procentsats
1985 eller senare	1,30	1966	3,10
1984	1,35	1965	3,30
1983	1,45	1964	3,50
1982	1,55	1963	3,75
1981	1,60	1962	4,00
1980	1,70	1961	4,35
1979	1,75	1960	4,70
1978	1,85	1959	5,10
1977	1,90	1958	5,90
1976	2,00	1957	6,50
1975	2,10	1956	7,30
1974	2,15	1955	8,30
1973	2,25	1954	9,60
1972	2,35	1953	10
1971	2,45	1952	10
1970	2,55	1951	10
1969	2,65	1950	10
1968	2,80	1949	10
1967	3,00	1948	10

KÅPAN extra kan tas ut från 61 år eller senare. Även för KÅPAN extra är grunden en livslång utbetalningsplan utgående från ett livslängdsantagande, men för den som önskar kan en tidsbegränsad utbetalningsperiod istället väljas – dock med som kortast fem års utbetalningstid.

Förmånsbestämd tjänstepension från 65 års ålder

Som ett komplement till de premiebestämda pensionsdelarna IÅP och KÅPAN tjänste finns i avdelning 2 även förmånsbestämd pension från 65 års ålder för slutlönedelar över brytgränsen 7,5 inkomstbasbelopp. Denna förmånsbestämda pension utgörs av ett belopp motsvarande 60% på eventuella slutlönedelar som ligger mellan 7,5 – 20 inkomstbasbelopp (lönedelar mellan motsv. 44.375-118.333 kr/mån för år 2022). För eventuella slutlönedelar mellan 20 – 30 inkomstbasbelopp (motsv. 118.333-177.500kr/mån) är den förmånsbestämda pensionen 30% av underlagssumman.

Som exempel innebär således en slutlön (medelvärdet för de fem åren innan uppnådd pensionsålder) motsvarande 45.375kr/månad, en förmånsbestämd pension från 65 års ålder och livslångt på 60% av 1000kr (45.375-44.375), dvs 600kr/månad.

Det finns också övergångsregler från tidigare statliga pensionsavtal att ta hänsyn till avseende förmånsbestämd pension från 65 års ålder. Övergångsreglerna innebär bland annat att yrkesofficer född 1974 eller tidigare får en något högre procentsats på pensionen för lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp, men också att lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp i viss mån kommer rendera i en livslång förmånsbestämd tjänstepension.

Födelseår	Pensionsnivå (%) av pensionsunderlag upp till 7,5 inkomstbasbelopp	Pensionsnivå (%) av pensionsunderlag 7,5-20 inkomstbasbelopp	Pensionsnivå (%) av pensionsunderlag 20-30 inkomstbasbelopp
1960	5,7	62,60	30,90
1961	5,4	62,45	30,80
1962	5,1	62,30	30,70
1963	4,7	62,15	30,60
1964	4,3	62,00	30,50
1965	3,9	61,85	30,40
1966	3,6	61,70	30,30
1967	3,2	61,50	30,20
1968	2,9	61,30	30,10
1969	2,5	61,10	30,00
1970	2,1	60,90	30,00
1971	1,7	60,70	30,00
1972	1,3	60,50	30,00
1973	0,9	60,30	30,00
1974	0,5	60,10	30,00
1975 -	0,0	60,00	30,00

Förmånsbestämd ålderspension från 65 år i procent av pensionsunderlag för yrkesofficer utifrån övergångsregler

Förmånsbestämd pension före 65 års ålder (för yrkesofficer mellan 61-65 år)

Yrkesofficer tillhörandes avdelning 2 har en i avtalet fastställd ordinarie pensionsålder som uppnås vid utgången av den kalendermånad individen fyller 61 år. För att hantera denna lägre pensionsålder utan att övrig tjänstepension eller allmän pension ska behöva nyttjas och därmed påverka pensionen negativt längre fram, finns en särskild pensionslösning i form av en temporär förmånsbestämd tjänstepension som gäller för yrkesofficeren fram till 65 års ålder.

För att komma åt denna ”YO-pension” krävs att yrkesofficeren kvarstannar i sin officersanställning hela vägen fram till uppnådd pensionsålder (61 år) och därefter lämnar sin officersanställning för pensionering.

En yrkesofficer som avslutar sin anställning innan uppnådd pensionsålder förlorar rätten till hela denna temporära pension mellan 61 – 65 år. En yrkesofficer som väljer att stanna kvar i sin officersanställning efter uppnådd pensionsålder får inte heller denna temporära pension utbetald så länge anställningen fortgår. Inte heller blir utbetalningen av officerspensionen högre per månad i det fall yrkesofficeren kvarstannar i sin anställning ytterligare någon tid efter 61 års ålder. Från och med 2024 finns en möjlighet för arbetsgivaren att medge yrkesofficeren att förskjuta uttaget med maximalt 48 månader.

Om inte förskjutning medgivits upphör rätten till den temporära förmånsbestämda pensionen när yrkesofficeren fyller 65 år, oaktat den tagits ut eller inte (i det fall officeren valt att stanna kvar efter pensionsåldern i sin anställning).

”YO-pensionen” utgår från officerens så kallade slutlön (medelvärdet på årslönen för levnadsår 56 – 60) och det krävs minst 360 månader (30 år) intjänad pensionsgrundande tjänstetid för att erhålla full pension. Den del av slutlönen som motsvarar värdet av 1 inkomstbasbelopp (71.000kr för år 2022) ger 101% i pension. För slutlönedelar mellan 1 – 20 inkomstbasbelopp (71.000-1.420.000 kr) utgår 65% i pension och för slutlönedelar mellan 20 – 30 inkomstbasbelopp blir

pensionen 32,5%. Sammantaget ger detta för de allra flesta yrkesofficerare en pension på ca 70% av deras slutlön i temporär förmånsbaserad pension fram till 65 års ålder.

Flexpension

För statsanställda regleras avsättningarna till flexpensionen i pensionsavtalet PA 16. Avtalet har nyligen omförhandlats så att även anställda födda 1987 eller tidigare får avsättningar till flexpension från och med 2024. Då gäller följande:

För anställda födda mellan 1966 och 1987 påbörjas avsättningar till flexpension motsvarande 1,5 procent av lönen 2024. Denna grupp har tidigare haft möjlighet att ansöka om delpension. Den möjligheten försvinner nu.

För anställda födda 1965 eller tidigare införs en ny avsättning på 0,5 procent av lönen till flexpension. Att anställda i denna grupp får en lägre flexpension beror på att de behåller möjligheten att ansöka om delpension.

Huvudregeln är uttag av flexpension från tidigast 63 års ålder.

Särskilt om yrkesofficer som är flygförare

Flygförare som är yrkesofficer och född 1987 eller tidigare har också 61 års pensionsålder. Dock finns en möjlighet för dessa att kunna gå i pension efter uppnådda 25 flygtjänstår, dock tidigast från 55 års ålder.

Pensionslösningen för dessa flygförare är densamma som ovan beskrivits – förmånsbestämd pension före 65 års ålder. För att beräkna flygförarens slutlön om avgång sker före ordinarie pensionsålder 61 år, så är det de fem kalenderår som föregår flygförarens avgångsår som nyttjas – dvs för den som går i pension vid 55 års ålder blir det levnadsår 50 – 54 som slutlönen beräknas utifrån. Avseende pensionsgrundande tjänstetid likställs 25 flygtjänstår med fullt intjänade 360 pensionsgrundande månader.

Särskilt om GSS/K tillhörande PA16 avd 2

GSS/K som är född 1987 eller tidigare omfattas av PA16 avd 2 med 65 års pensionsålder. En GSS/K kan dock, enbart utifrån sin GSS-anställning, som mest komma upp i 12 pensionsgrundande tjänstear från 28 års ålder (anställs tidigast vid 28 och GSS/K anställning inte kan innehas för längre tid än maximalt 12 år inom en ramtid på 18 år). Således kan de inte enbart på en GSS-anställning nå de minst 30 år som krävs för full eventuell förmånsbaserad pension utifrån lönenivå. Å andra sidan torde det utifrån Försvarmaktens lönestruktur vara få, om ens någon GSS/K som har en lön över brytgränsen 7,5 inkomstbasbelopp varför förmånsbestämd pension utifrån enbart en tidigare GSS/K anställning framstår som i det närmaste omöjlig att erhålla.

En GSS/K får dock lägga samman statlig pensionsgrundande tjänstetid från 28 års ålder med eventuell annan statlig anställning som civil arbetstagare i Försvarmakten eller vid annan myndighet – eller för den GSS/K som vidareutbildar sig och istället påbörjar en yrkesofficersanställning och därmed också får ändrad pensionsålder till 61 år.

En GSS/K som efter sin GSS-anställning helt slutar sin – och aldrig återkommer i annan – statlig tjänst kommer intjänad premiebestämd pension (IÅP och KÅPAN) att kvarstå hos respektive förvaltare intill dess individen senare i livet begär att få dessa utbetalda, i regel då efter 65 års ålder och som ett komplement till eventuell annan intjänad tjänstepension genom arbete i annan bransch.

1.4.2. PA 16 extra avsättning genom enskild överenskommelse

Extra avsättning/inbetalning till premiebestämd pension genom enskild överenskommelse kan göras. Detta kan ske genom ett avstående från lön (bruttolöneavdrag) eller att värdet av semester eller sparad semester omvandlas till en premieinbetalning till pensionssparande. Växling av lön eller semester till pension kan göras löpande eller som engångsinsättningar.

De extra avsättningar som görs utifrån en enskild överenskommelse sätts in på individens valbara pensionsförsäkring (ÅP valbar i avdelning 1 och IÅP i avdelning 2) och blir en delmängd av pensionsförsäkringens totala värde och kan inte heller särskiljas vid framtida utbetalning.

Löneväxling bör normalt inte ske av den som har en lön understigande nivån 8,07 inkomstbasbelopp per år (572.970kr, vilket motsvarar 47.748kr/mån, 2022), då löneväxling på nivån under 8,07 inkomstbasbelopp bl. a. innebär att man förlorar intjänandet till allmän pension på det växlade beloppet.

Har man en årslön över 8,07 inkomstbasbelopp kan det för vissa finnas en skattemässig positiv effekt av löneväxling, eftersom man inte betalar skatt på det växlade beloppet vid själva växlingen, utan först då dessa pengar i framtiden istället tas ut som pension. Att växla lön till pension innebär dock att pengarna blir låsta för åtkomst intill dess utbetalningen från den valbara pensionsförsäkringen påbörjas i sin helhet.

Att växla semester eller sparad semester kan göras av alla oaktat deras lönenivå, utan att den allmänna pensionen riskerar påverkas negativt. Det går att genom enskild överenskommelse årligen växla/spara till pension värdet av de semesterdagar (semestertimmar i Försvarsmakten) individen enligt avtal har utöver de lagstadgade 25 dagarna (200 timmar). På samma sätt kan värdet av eventuell sparad semester också växlas till pension, till del eller för all sparad semester.

1.4.3. PA16 sjukpension

Sjukpension är ett kollektivavtalat komplement till sjuk- eller aktivitetsersättning utifrån bestämmelserna i socialförsäkringsbalken.

Den som drabbas av arbetsoförmåga och tillsvidare eller tidsbegränsat beviljas hel eller partiell sjuk- eller aktivitetsersättning (tidigare kallat förtidspension) kan även utifrån bestämmelser i PA16 erhålla sjukpension eller tillfällig sjukpension.

Sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan utbetalas med ett belopp motsvarande 64,7% av den genomsnittliga inkomsten upp till ett tak vid 7,5 prisbasbelopp, dvs för år 2022 som mest 19.531kr/månad före skatt. Till detta betalas i förekommande fall också ut sjukpension från PA16 utgående från det så kallade pensionsunderlaget (individens medellön/slutlön). Sjukpension utbetalas fram till dess individen kan ta ut garantipension vid 66 års ålder.

Den som beviljas sjukpension enligt ovan får ändå ett visst fortsatt intjänande till sin ordinarie tjänstepension enligt PA16 under tiden individen får sin sjukpension utbetald. Syftet med detta är att trygga en skälig nivå på tjänstepension som komplement till allmän pension den dagen sjukersättning och sjukpension upphör att betalas ut.

Den som omfattas av PA16 får under tid med sjukpension en fortsatt schabloniserad och värdesäkrad inbetalning (utgående från den lön individen tidigare hade i sin anställning) till sin ÅP Valbar och ÅP Obligatorisk (för tillhörande PA16 avdelning 1) respektive IÅP och KÅPAN tjänste (för tillhörande PA16 avdelning 2).

Den som tillhör PA16 avd 2 kommer också få ett tryggnad av eventuell förmånsbestämd tjänstepension från 65 års ålder i det fall individen får sjukpension. Detta sker utifrån grundande av pensionsrätt på tidigare lönen även om den inte betalats ut, samt intjänande av

pensionsgrundande tjänstetid under sjukpensionsperioden även fast individen i förekommande fall då inte längre uppbar en statlig anställning.

Yrkesofficer tillhörandes PA16 avd 2 med 61 års pensionsålder tappar dock rätten till pension vid 61 års ålder i samband med hel sjukersättning och sjukpension som är tillsvidare. Detta beroende på att den statliga anställningen avslutas i förtid i en sådan situation. Istället kommer denne yrkesofficer uppbära sjukersättning och sjukpension från PA16 fram till 66 års ålder (eller den högre ålder som bedömt kommer gälla framöver), för att därefter börja ta ut allmän pension och tjänstepension efter 65 års ålder (såväl premiebaserad IÅP och KÅPAN som i förekommande fall förmånsbestämd pension utifrån tidigare inkomstnivå och/eller övergångsregler pga födelseår enligt tidigare tabell ovan.

Sjukpensionens storlek fram till 66 års ålder (eller ev, senare gällande högre ålder) är:

Pensionsunderlag uttryckt i prisbasbelopp	Pensionsnivå i procent
– 7,5	15
7,5 – 20,0	75
20,0 – 30,0	37,5

1.4.4. PA16 efterlevandepension

Utifrån PA 16 avdelning 1 och 2 kan make/maka, sambo och barn erhålla efterlevandepension efter avlidnen statlig medarbetare, som ett komplement till eventuell omställningspension från det allmänna pensionssystemet. Denna efterlevandepension ska inte sammanblandas med sk. återbetalningsskydd (se nedan 1.4.5).

Efterlevandepension från PA16 utbetalas till förmånsberättigad make/maka eller sambo under 6 år, dock längst intill den avlidne skulle ha fyllt 75 år. För att sambo ska vara förmånsberättigad måste denna ha, ha haft eller väntat barn med den avlidne – eller att man tidigare varit gift, men skilt sig och därefter vid dödsfallet ånyo levde i ett samboförhållande.

Efterlevandepension utges med ett årligt belopp motsvarande 1,2 prisbasbelopp (57.960 kr för år 2022). Därutöver utges ett procentuellt belopp av pensionsunderlaget (den avlidnes medel/slutlön) för den del som överstiger nivån 7,5 inkomstbasbelopp (över 532.500kr/år för år 2022) enligt följande:

Mellan 7,5 till 20 inkomstbasbelopp	
År 1	45,0 %
År 2 – 6	30,0 %
Mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp	
År 1	22,5 %
År 2 – 6	15,0 %

Avseende efterlevandepension till barn utbetalas detta till arvsberättigat barn till dess barnet fyllt 20 år med ett procentuellt belopp av pensionsunderlaget enligt följande:

Pensionsunderlag uttryckt i inkomstbasbelopp	procenttal
– 7,5	10,0
7,5 – 20,0	25,0
20,0 – 30,0	12,5

1.4.5. PA 16 återbetalningsskydd för premiebestämda pensionsförsäkringar

Återbetalningsskydd är ett tillval som kan göras för premiebestämda pensionsförsäkringar. Innebörden av ett återbetalningsskydd är att inestående kapital i pensionsförsäkringen återbetalas till den försäkrades efterlevande i händelse av att den försäkrade avlider. Återbetalningsskydd ska dock inte sammanblandas med efterlevandepension i PA16 enligt ovan (1.4.4).

Värdet av ett återbetalningsskydd kommer variera över tid utifrån hur mycket kapital som de facto för stunden finns i pensionsförsäkringen. I början av en individs statliga anställningskarriär finns inget reellt värde att återbeta till efterlevande eftersom individen ännu inte hunnit spara ihop något pensionskapital. På samma sätt kommer värdet successivt minska i takt med att pensionen börjat betalas ut och vid tidsbegränsat uttag av pensionsförsäkringen helt upphöra i och med att utbetalningstiden upphör (då är pengarna i försäkringen slut och redan utbetalda som pension).

Återbetalningsskydd kan normalt väljas till i samband med att en ny pensionsförsäkring för individen påbörjas (vid anställning). Därefter kan återbetalningsskydd läggas till utifrån vissa ”familjehändelser” (ex gifter sig eller får barn). Ett valt återbetalningsskydd kan väljas bort.

Den som valt återbetalningsskydd riskerar dock få en något sämre utveckling på pensionskapitalet i försäkringen utifrån att denne inte längre får ta del av så kallade arvsvinster, dvs extra pensionskapital som tillförs utifrån att andra pensionsförsäkrade (som inte har ett återbetalningsskydd) avlider, då deras (de som avlidit) inestående pensionskapital fördelas på övriga sparare som fortsatt är i livet. Hur mycket detta påverkar är individuellt och beror på var man ”befinner sig i livet”. Det kan dock i vissa fall röra sig om flera procent (upp mot ca 20%) lägre egen pension med ett tillvalt återbetalningsskydd jämfört med om man hade avstått ett sådant.

2. Det allmänna pensionssystemets påverkan på PA 16

2.1. Nuläge

Först måste konstateras att den allmänna pensionen och den kompletterande tjänstepensionen för statsanställda är två i sig självständiga pensionsregelverk, där det ena är lagstadgat och det andra kollektivavtalat. Reglerna för exempelvis intjänande av och uttag av ålderspension är helt olika i de båda systemen och den tidigare nära kopplingen mellan de båda systemen kan sedan ganska lång tid tillbaka sägas vara bruten. En annan sak är att många lösningar i PA 16 utgår från de bakomliggande förmånsnivåerna och mycket annat i det allmänna systemet.

Den genomgripande reformering av det svenska allmänna pensionssystemet som genomfördes under 1990-talet innebar en fullständig förändring av de grundläggande principerna för det svenska pensionssystemet. Det gamla förmånsbestämde ATP-systemet byttes ut mot ett helt premie- eller avgiftsbestämt allmänt pensionssystem som baseras på den så kallade livsinkomstprincipen. Den nya ordningen, som fullt ut gäller för alla födda 1954 eller senare, innebär att nivån på den allmänna pensionen inte knyts till lönenivån under ett genomsnitt av de bästa inkomståren, utan beror i stället helt av summan av de under yrkeslivet årligen intjänade pensionsrätterna (inklusive avkastning under ”spartiden”), individens födelseår, och åldern vid uttagstidpunkten.

Det allmänna har inte ansett sig kunna ge pensionsintjänande i alla inkomstnivåer. Det finns därför en övre inkomstgräns över vilken ytterligare inkomster inte ger pensionsrätt. År 2022 går

den gränsen vid en årsinkomst på 572 600 kronor, (8,07 inkomstbasbelopp), vilket motsvarar cirka 47 700 kronor per månad.

Det allmänna pensionssystemet har idag inte heller någon egentlig pensionsålder. Varje individ väljer själv uttagstidpunkt och uttag kan göras helt eller partiellt. Pensionens storlek bestäms sedan av behållningen på ”pensionskontot” hos Pensionsmyndigheten för de båda pensionsdelarna inkomstpension och premiepensionen samt av det så kallade delningstalet som gäller för den årsklass som individen tillhör. Här bortses i detta sammanhang från att många pensionärer också behöver ta det så kallade grundskyddet i pensionssystemet i anspråk. Det sistnämnda syftar till att ge den som tjänat in en låg allmän pension en viss lägsta levnadsstandard genom kompletterande garantipension, inkomstpensionstillägg samt eventuellt bostadstillägg.

Utformningen av den allmänna pensionen innebär att det i rent ekonomiskt hänseende typiskt sett är negativt för det slutliga pensionsutfallet att lämna arbetslivet ”i förtid” med en av arbetsgivaren finansierad tjänstepension (avtalspension). Orsaken till det är att det enbart är arbetsinkomster som ger pensionsrätt (samt vissa andra inkomster som exempelvis sjukpenning och a-kasseersättning). Pensionsinkomster ger inte något intjänande i det allmänna systemet. Storleken på en sådan ”pensionsförlust” beror på varje individs förutsättningar, såsom inkomstnivå och tidigare arbetsliv, men har hittills vanligen inte varit särskilt stor. För en arbetstagare som fortsätter att ha nya förvärvsinkomster efter avtalspensioneringen, från den tidigare arbetsgivaren eller från annat håll, kan bortfallet i den allmänna pensionen ytterligare begränsas.

Mer avgörande för den framtida pensionsnivån än det uteblivna intjänandet under några år är normalt sett när uttaget av den allmänna pensionen påbörjas. För de nu pensionerade yrkesofficerare som är födda på 1930- och 1940-talen, gjorde kvardröjande övergångsregler från ATP-systemet att den allmänna pensionen inte påverkades i någon större utsträckning av vare sig uteblivet ytterligare intjänande i det allmänna systemet från avgången med tjänstepension eller av att uttaget av den allmänna pensionen gjordes från 65 års ålder, det vill säga vid den tidpunkt då den arbetsgivarbetalda tjänstepensionen upphör, eller - korrektare - omräknas till en helt annan, lägre nivå. I och med införandet av de ovannämnda delningstalen i det allmänna systemet – i det avseendet föreslås inga förändringar i den pågående pensionsdebatten – kommer emellertid de generationer officerare som är födda på 1950-talet och senare att få lägre allmän pension i och med att den genomsnittliga livslängden ökar, vilket för varje årsklass får ett direkt genomslag på delningstalet (som ökar, vilket allt annat lika innebär att pensionen blir lägre). För en individ som önskar upprätthålla en god nivå på den allmänna pensionen är i princip det enda motdraget mot de ökande delningstalen är att senarelägga sitt uttag av allmän pension.

Hur mycket ökar då pensionen vid till exempel ett års ytterligare förvärvsarbete (utan att den allmänna pensionen börjar tas ut) efter 65 års ålder? Svaret skiljer sig åt beroende på varje individs förutsättningar. I bilagan kan man utläsa effekten av att arbeta längre. Sedan några år tillbaka har dessutom skattereglerna gjort det mycket förmånligare att skjuta upp pensionsuttaget till efter 65 år. Från det år pensionären fyller 66 år blir inkomstskatten väsentligt lägre, särskilt på arbetsinkomster, men även på pensionsutbetalningar.

Principen med delningstal som beskrivits ovan, som fastställs för varje åldersgrupp (efter födelseår) kommer med all sannolikhet inte att ändras framöver. Delningstalens konstruktion innebär att arbetslivet måste förlängas så länge medellivslängden fortsätter att öka, om pensionsnivåerna inte ska sjunka.

2.1.1. Yrkesofficerare

Allmän pension omfattar yrkesofficerare på precis samma sätt som alla andra medborgare. Det som däremot är värt att påtala är effekten av pensionsåldern 61 år i tjänstepensionsavtalet

(avdelning 2) – och vad som med detta påverkar den allmänna pensionen för den yrkesofficer som därmed också väljer att avsluta sitt yrkesverksamma liv utifrån detta.

Den allmänna pensionen bygger på livsinkomsten. En yrkesofficer som utifrån tjänstepensionsbestämmelser väljer att avsluta sitt yrkesverksamma liv – och gå i pension med ”officerspensionen” från exempelvis 61 års ålder – kommer då inte heller längre tjäna in till sin allmänna pension. Utbetalning av tjänstepension, trots att den beläggs med skatteavdrag, är inte pensionsgrundande för allmän pension. Effekten blir därmed att ett antal intjänandeår för allmän pension missas, vilket påverkar pensionskapitalet (livsinkomsten) – varpå den allmänna pensionen inte kommer kunna bli lika hög som om yrkesofficeren istället hade fortsatt jobba kvar efter 61 år (med effekten att han/hon då istället inte kunnat få ”officerspensionen” utbetald), eller om yrkesofficeren efter sin pensionering som officer tar ett nytt/annat jobb där lönen i sådan anställning kommer bli pensionsgrundande för allmän pension. Den som pensionerar sig som yrkesofficer och tar ett annat nytt jobb därefter kommer få hela sin ”officerspension” samt lön från den nya anställningen utbetald.

2.1.2. Yrkesofficerare flygförare

Avseende yrkesofficer som också är flygförare och därmed kan gå i pension utifrån PA16 redan vid 55 års ålder kommer ovanstående med förlorat intjänande till allmän pension – och därmed lägre allmän pension – få än större effekt för den som inte väljer att ta ett nytt/annat jobb efter pensionering som yrkesofficer/flygförare.

2.1.3. GSS

Ett gruppbefäl, soldat eller sjöman (GSS) har en tidsbegränsad anställning. Lön och lönetillägg under den tidsbegränsade anställningen ligger till grund för intjänande till allmän pension. Då lönen många gånger för en GSS är förhållandevis låg – och anställningstiden dessutom är begränsad i tid – kommer enbart en mindre del av individens framtida allmänna pension att tjänas in från den militära anställningen.

2.1.4. Stabilitet i nuvarande allmänna pensionssystemet

Inget tyder på stora förändringar av den allmänna pensionens grundläggande konstruktion framöver förutom att den tidigaste tidpunkten för när uttag kan påbörjas senareläggs i successiva steg genom införandet av den så kallade riktåldern, mer om det under avsnittet nedan.

2.1.5. Riktålder

Det principiella beslutet om att genomföra en stor förändring av pensionsåldrarna i det allmänna systemet är redan fattat. Tidigaste tidpunkten för att ta ut allmän pension är från 2023 63 år. Från 2023 är också den tidigaste åldern för att få garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg 66 år.

Den så kallade riktåldern, som kommer att styra när man tidigast kan ta ut allmän pension eller få garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg kommer att följa medellivslängdens utveckling. På grund av den ökande genomsnittliga livslängden kommer åldern för tidigast uttag av allmän pension, garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg att höjas stegvis. Riktålderssystemet kommer tillämpas fullt ut från år 2026.

Riktåldern kommer att fastställas och beslutas varje år men användas först sex år senare. Den kan ändras med max ett år i taget, förutsatt att den inte har ändrats under de tre föregående åren. Det är beslutat att riktåldern för åren 2020 till 2024 är 67 år, vilket i praktiken tillämpas från år 2026 till 2030. Från 2026 när riktåldern börja användas, ska även den lägsta åldern för att påbörja uttag av allmän pension ändras till tidigast tre år före riktåldern. Sammantaget innebär detta att den

tidigaste tidpunkten för att ta ut allmän pension blir 64 års ålder för den som är född 1963 eller senare. Under 3.1 och 3.2 beskrivs konsekvenser av systemet med riktålder ytterligare.

Födda	Fyller 65 år	Tidigaste uttag	Infaller
År	År	Ålder	År
1962	2027	63	2025
1963	2028	64	2027
1964	2029	64	2028
1965	2030	64	2029
1966	2031	64	2030
1967	2032	64	2031
1968	2033	64	2032
1969	2034	64	2033
1970	2035	65	2035
1971	2036	65	2036
1972	2037	65	2037
1973	2038	65	2038
1974	2039	65	2039
1975	2040	65	2040
1976	2041	65	2041
1977	2042	65	2042
1978	2043	65	2043
1979	2044	65	2044
1980	2045	65	2045
1981	2046	65	2046
1982	2047	65	2047
1983	2048	65	2048
1984	2049	66	2050
1985	2050	66	2051
1986	2051	66	2052
1987	2052	66	2053
1988	2053	66	2054
1989	2054	66	2055
1990	2055	66	2056

Tidigaste uttagsår för allmän pension enligt PROGNOSES från Pensionsmyndigheten.

3. Pensionsvillkoren för yrkesofficerare i framtiden vid oförändrat PA 16

3.1. Födda -87 eller tidigare

Pensionsmyndighetens senaste prognoser över hur riktåldern kommer att utvecklas framöver, innebär att för personer födda 1961 och 1962 kommer den tidigaste uttagsåldern att vara 63 år från 2023, vilket innebär en höjning från den gräns 62 år som gäller under 2022. För personer födda 1963 eller senare kommer samma åldersgräns att höjas till 64 år. Enligt prognosen kommer den tidigaste uttagsåldern i det allmänna systemet sedan att ligga kvar på 64 år under ett flertal år. Från år 2035 höjs bedömt den lägsta åldern för uttag till 65 år enligt samma prognos. Först från år 2049 bedömer Pensionsmyndigheten för närvarande att den lägsta uttagsåldern i det allmänna systemet kommer att höjas till 66 år.

Om prognosen blir verklighet innebär det att den första åldersklass som påverkas av den sistnämnda höjningen till 66 år är födda 1984. En yrkesofficer som är född 1984 fyller ju 65 år 2049. En förutsättning för dagens lösning med den lägre pensionsåldern i PA 16 för yrkesofficerare är som beskrivits ovan att yrkesofficeraren har möjlighet att ta ut den allmänna pensionen från 65 år.

Om yrkesofficer född 1987 eller tidigare inte kommer åt sin allmänna pension från 65 års ålder (vilket kan komma att gälla för födda 1984, 1985, 1986 och 1987 enligt prognoserna) innebär detta att berörda då enbart har sin tjänstepension från 65 års ålder att leva på mellan 65 – 66 års ålder. För många kommer detta då innebära enbart värdet av IÅP och Kåpan tjänste (se tabell nedan).

Om Pensionsmyndighetens prognoser är tillförlitliga (och reglerna inte ändras) verkar det dock av allt att döma inte uppstå något akut problem för yrkesofficerare födda 1983 eller tidigare när det gäller möjligheten att ta ut den allmänna pensionen på många år ännu.

En helt annan sak är att det nya allmänna systemets konstruktion med livsinkomstprincipen som grundbult och generationsberoende delningstal, i framtiden i praktiken kommer att omöjliggöra ett uttag av den allmänna pensionen från 65 års ålder, om yrkesofficeraren ska uppnå en rimlig pensionsnivå som andel av slutlönen. Nedan tabell visar ungefärlig total (allmän + tjänstepension) pension för olika födelseår.

Födelseår	Total pension vid 65 år, inkomst under tak (40 000 kr)	Total pension vid 65 år, inkomst över tak (60 000 kr)
1965 (YO pension 61 – 65)	63,9 %	60,2 %
1970 (YO pension 61 – 65)	62,4 %	60 %
1975 (YO pension 61 – 65)	61,4 %	59,6 %
1980 (YO pension 61 – 65)	61,1 %	59,2 %
1984, 1985, 1986 eller 1987 (YO pension 61 – 65)	15 – 16 % ?? (65 – 66 år) (enbart kåpan och IÅP)	15 – 16 % ?? (65 – 66 år) (enbart kåpan och IÅP)
1984, 1985, 1986 eller 1987 (YO pension 61 – 65)	63,3 % (från 66 år)	62,7 % (från 66 år)
Flygförare (YO pension 55-65)	De tappar 10 år i intjänande allmän pension och får därmed cirka 15 – 20 % lägre pension från 65 år.	De tappar 10 år i intjänande allmän pension och får därmed cirka 15 – 20 % lägre pension från 65 år.

3.2. Slutsatser – konsekvenser för yrkesofficerare

Yrkesofficerarnas totala pension efter 65 år kommer succesivt nedgå. Orsaken till detta är delningstalet i det allmänna pensionssystemet och de konsekvenser som beskrivs i rapporten. För att nå en pensionsnivå på cirka 70 % behöver de arbeta till minst 67 år.

Från 2049 hänger inte systemen ihop avseende allmän pension och PA16 avdelning 2. Födda 1984, 1985, 1986 och 1987 drabbas av riktåldershöjningen. Som beskrivits tidigare i utredningen är prognosen att tidigaste ålder för uttag av allmän pension kommer vara 66 år. Födda -84, 85, 86 respektive -87 blir 65 år 2049, 2050, 2051 respektive 2052. Då upphör den temporära delen av tjänstepensionen 61 – 65 år men de får inte ta ut allmän pension. De drabbas alltså av ett år utan allmän pension (se tabell ovan).

Bilaga total pension utifrån aktuella villkor

Några exempelberäkningar

Framtida pensionsberäkningar är alltid osäkra! Några svårigheter som kan nämnas är att göra rimliga antaganden om framtida löneutveckling och samhällsekonomi. När det gäller den allmänna pensionen är det Pensionsmyndigheten som ansvarar för den, så uppskattningar måste göras. För yrkesofficerare ligger det en extra svårighet i att bedöma betydelsen av det uteblivna intjänandet av allmän pension under de år då ”yrkesofficerspensionen” mellan idag 61 och 65 år utbetalas.

Antaganden och beräkningsförutsättningar

Arbete från 23 års ålder till 65 eller 67 år. Antagande 1,6 % real avkastning, dvs. ingen inflation eller ekonomisk tillväxt. Den av försäkringsbranschen tillämpade gemensamma så kallade prognosstandarderna har använts. Syftet är att visa den framtida pensionen i förhållande till dagens pris- och lönenivåer. Det faktiska utfallet i kronor kommer att bli högre eftersom samhället med all sannolikhet kommer att ha såväl inflation som generell ekonomisk tillväxt också i framtiden. Slutlönenivån i exemplen nås från omkring 50 års ålder med något sjunkande tendens (avseende åldern) för de födda 1975 och senare. Ingångslön 25 000 kr – slutlön 40 000 respektive 60 000 kr i fasta priser (2022).

Född 1965

Ålderspension vid arbete till 65 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	18 777	46,9	20 294	33,8
Tjänstepension	6 695	16,7	15 725	26,2
Ny flexpension,	68	0,2	103	0,2
Total pension	25 540	63,9	36 122	60,2

Ålderspension vid arbete till 67 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	21 345	53,4	24 537	40,9
Tjänstepension	7 364	18,4	17 452	29,1
Flexpension,	104	0,3	158	0,3
Total pension	28 813	72,0	42 147	70,2

Född 1970

Ålderspension vid arbete till 65 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	18 402	46,0	19 916	33,2
Tjänstepension	6 174	15,4	15 464	25,8
Flexpension	396	1,0	596	1,0
Total pension	24 972	62,4	35 976	60,0

Ålderspension vid arbete till 67 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	20 906	52,3	23 933	39,9
Tjänstepension	6 808	17,0	17 018	28,4
Flexpension	535	1,3	805	1,3
Total pension	28 249	70,6	41 756	69,6

Född 1975

Ålderspension vid arbete till 65 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	17 920	44,8	19 609	32,7
Tjänstepension	6 045	15,1	15 252	25,4
Flexpension	593	1,5	886	1,5
Total pension	24 558	61,4	35747	59,6

Ålderspension vid arbete till 67 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	20 336	50,8	23 615	39,4
Tjänstepension	6 680	16,7	16 847	28,1
Flexpension	765	1,9	1 141	1,9
Total pension	27 781	69,4	41 603	69,3

Född 1980

Ålderspension vid arbete till 65 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	17 376	43,4	19 339	32,2
Tjänstepension	6 280	15,7	15 019	25,0
Flexpension	773	1,9	1 175	2,0
Total pension	24 429	61,1	35 533	59,2

Ålderspension vid arbete till 67 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	19 697	49,2	23 288	38,8
Tjänstepension	6 928	17,3	16 625	27,7
Flexpension	970	2,4	1 474	2,5
Total pension	27 595	69,0	41 387	69,0

Född 1987

Ålderspension vid arbete till 66 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	17 815	44,5	20 453	33,8
Tjänstepension	6 463	16,2	15 619	26,2
Flexpension	1 036	2,6	1 580	2,6
Total pension	25 314	63,3	37 652	62,7

Ålderspension vid arbete till 67 år

	Slutlön 40 000 kr		Slutlön 60 000	
	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %	Per månad, kronor	Andel av slutlön, %
Allmän pension	18 653	46,6	22 434	37,4
Tjänstepension	6 483	16,2	16 367	27,3
Flexpension	1 257	3,1	1 940	3,2
Total pension	26 393	65,9	40 741	67,9